

Хандій К. В.,

здобувач ступеня вищої освіти бакалавра
навчально-наукового інституту № 1
Національної академії внутрішніх справ
Науковий керівник: професор кафедри
кримінального права Національної академії
внутрішніх справ, кандидат юридичних
наук, доцент **Бабаніна В. В.**

ПОГРОЗА ЯК ФОРМА ПРОЯВУ ОБ'ЄКТИВНОЇ СТОРОНИ СКЛАДУ КРИМІНАЛЬНОГО ПРАВОПОРУШЕННЯ, ПЕРЕДБАЧЕНОГО Ч. 1 СТ. 345 КРИМІНАЛЬНОГО КОДЕКСУ УКРАЇНИ

Потреба забезпечення працівників правоохоронних органів від насильницького впливу у зв'язку з виконанням ними службових обов'язків набуває значення пріоритетного завдання на шляху реформування правоохоронної системи України. Діяльність працівників правоохоронних органів знаходиться під кримінально-правовою охороною, що передбачена ст. 345 Кримінального кодексу (далі – КК) України.

Об'єктивна сторона складу зазначеного кримінального правопорушення охоплює ознаки, що характеризують його з точки зору зовнішнього вираження суспільно небезпечного діяння. Однією з таких ознак у контексті ч. 1 ст. 345 КК України є погроза.

Поняття «погроза» є одним із найбільш оцінних у чинному кримінальному законодавстві, оскільки вживається в 65 назвах, частинах і примітках до статей КК України [2]. Отже, ретельне дослідження погрози як ознаки об'єктивної сторони складу кримінального правопорушення, передбаченого ч. 1 ст. 345 КК України, допоможе дати точну правову оцінку даного суспільно небезпечного діяння.

Як зазначає О. М. Храмцов, погрози є найпоширенішими проявами кримінального психічного насильства [6]. На підтвердження даної позиції слід навести положення п. 23 Постанови Пленуму Верховного Суду України від 7 лютого 2003 р. № 2 «Про судову практику в справах про злочини проти життя і здоров'я особи», де зазначено, що насильство може бути як фізичним (заподіяння тілесних ушкоджень або побитів, незаконне позбавлення волі тощо), так і психічним (наприклад, погроза завдати фізичної, моральної чи майнової шкоди) [4].

Погроза, як форма прояву об'єктивної сторони складу кримінального правопорушення, передбаченого ч. 1 ст. 345 КК України, являє собою погрозу вбивством, насильством або знищенням чи пошкодженням майна щодо працівника правоохоронного органу, а також щодо його близьких родичів у зв'язку з виконанням цим працівником службових обов'язків, яка вчиняється словесно, письмово, за допомогою жестів і демонстрації зброї або предметів, що їх замінюють, а також із

використанням технічних засобів, та обов'язково повинна бути дійсною й реальною для її сприйняття потерпілим [5].

При усній погрозі винний словесно (вербально) називає потерпілому майбутню шкоду, якою він погрожує, наприклад, «вб'ю», «придушу», «заріжу», і конкретизує її. Письмова погроза знаходить своє вираження за рахунок фіксації знакових форм у вигляді тексту або зображення. При цьому можуть бути використані різні технічні засоби передачі: пошта, телеграф, факс, мережа Інтернет тощо. Погроза можлива шляхом невербальних засобів інформаційного впливу, тобто жестів, мімічного вираження, пози і рухів тілом, так званих «конклюдентних дій», за якими вбачається смисловий зміст намірів злочинця. Наприклад, охоплення злочинцем руками своєї шиї, поєднане з вимогою придушити, є психічним насильством. Погроза, яка виражається демонструванням зброї, завжди має визначений характер, оскільки, застосовуючи зброю, можна заподіяти смерть або тяжкі тілесні ушкодження особі, і саме тому вона є психічним насильством, що містить залякування потерпілого вражаючими якостями зброї [1, с. 93].

Важливим є визначення сутності погроз, зазначених у диспозиції ч. 1 ст. 345 КК України. Отже, під погрозою насильства слід розуміти погрозу заподіяння потерпілому побоїв, тілесних ушкоджень, інших дій.

Погроза вбивством виявляється в залякуванні потерпілого позбавленням його життя. При цьому дана погроза має бути конкретною і реальною. При визначенні її реальності має значення з'ясування форми, характеру, місця, часу, обстановки висловлення погрози, характеру попередніх взаємовідносин між винним і потерпілим тощо.

Погроза знищення майна полягає в залякуванні негайно або в майбутньому довести майно, яке є для винного чужим, до повної непридатності щодо його цільового призначення. Погроза пошкодження майна, в свою чергу, визнається залякуванням потерпілого погіршити якість, зменшити цінність належної йому речі або довести річ на якийсь час у непридатний за її цільовим призначенням стан [3]. Перші дві з вказаних погроз є найбільш поширеним способом залякування.

Обов'язковою ознакою погрози у складі даного кримінального правопорушення є те, що, вона вчиняється у зв'язку з виконанням працівником правоохоронного органу службових обов'язків. Вчинення кримінального правопорушення під час виконання працівником правоохоронного органу службових обов'язків означає, що посягання має місце під час реалізації ним наданих йому прав та виконання обов'язків, які передбачені відповідними нормативно-правовими актами, що регулюють діяльність правоохоронного органу, в якому він працює.

Отже, можна зробити висновок, що погроза як ознака об'єктивної сторони кримінального правопорушення, передбаченого ч. 1 ст. 345 КК України, характеризується такими рисами: 1) за своєю суттю є залякуванням особи; 2) повинна бути конкретною, дійсною і реальною,

тобто такою, що здатна вплинути на психіку особи та викликати негативні емоції; 3) може бути виражена словесно, письмово, за допомогою жестів і демонстрації зброї; 4) вчиняється у зв'язку з виконанням працівником правоохоронного органу службових обов'язків.

Список використаних джерел

1. Гуня І. І. Погроза, загроза й психічне насильство: співвідношення кримінально правових явищ. Юридична Україна. 2014. № 6. С. 92–96.

2. Кримінальний кодекс України : Закон України від 5.04.2001 № 2341-III. URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/2341-14>.

3. Мельник М. І., Хавронюк М. І. Науково-практичний коментар до Кримінального кодексу України. 11-те вид., перероб. та доп. Київ : ВД Дакор, 2019. 1384 с.

4. Про судову практику в справах про злочини проти життя і здоров'я особи : постанова Пленуму Верховного Суду України від 7 лютого 2003 р. № 2. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v0002700-03>.

5. Сенько М. М., Беленок В. П. Окремі питання кримінально-правового захисту правоохоронної діяльності за законодавством України та деяких зарубіжних держав. Науковий вісник Львівського державного університету внутрішніх справ. 2007. Вип. 1. С. 148–157.

6. Храмцов О. М. Погроза в кримінальному праві України (питання теорії та практики). Вісник Харківського національного університету внутрішніх справ. 2007. № 39. С. 29–37.

Чижиков О. О.,

аспірант Таврійського національного
університету імені В. І. Вернадського

ЛИТОВСЬКО-РУСЬКИЙ ФУНДАМЕНТ ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ ЗА ПОРУШЕННЯ У СФЕРІ ЗДІЙСНЕННЯ НОТАРІАЛЬНИХ ДІЙ

Литовські статuti були важливим джерелом права на українських землях, вони забезпечували спадкоємність і наступність багатьох норм і інститутів українського права, сформованих у Русі та Галицько-Волинській державі. Литовські статuti вирізнялися достатньо високим рівнем юридичної техніки: у них подано визначення багатьох правових термінів (наприклад, злочин, право власності, договір, контракт). Литовські статuti позитивно вплинули на розвиток правової думки і формування законодавства.

Перший Литовський Статут мав 13 розділів, кожен із яких поділявся на декілька артикулів. Усіх артикулів було 264.

Для нас цікавими є норми, які знаходяться в Статуті ВКЛ 1529 року в розділах: четвертому «Про спадкування жінками і про видання дівчат заміж. Про удову, яка сидить на удовиному столці» та